Səhnəmizin Səyavuşu

Teatrın səhnəsində komediya da oynanılır, faciə də. Onun həyatı belə səhnəyə bənzəyirdi. Sanki oynadığı rolları daha inandırıcı alınsın deyə, Tanrı ona yaratdığı obrazların həyatına bənzər bir həyat vermişdi. Təsadüfi deyil ki, müsahibələrinin birində taleyindən bəhs edən aktyor "Bütün ömrüboyu bir gözüm güləndə, bir gözüm isə ağlayırdı" demişdi.

Səhnədə insanlara gülüş bəxş edən aktyorun taleyi, həyatı faciə janrına bənzəyirdi. Teatrda, kinoda bəxti gətirsə də, talesiz insan da demək olar ona. Həyat qəribəliklərlə doludur, deyirlər. Onun həyatı sanki elə qəribəliklərdən ibarət idi.

Kiçik yaşlarında tar çalmağı çox sevərmiş. Hətta tar ifaçılığını öyrənmək üçün hər gün "Pionerlər evi"nə getsə də, təsadüfi bir hadisə həyatını tamamilə dəyişib. Dram dərnəyinə gedən Hacıağa adlı dostu teatr haqqında ona elə gözəl şeylər danışıb ki, gözünü açanda bir də görüb ki, dram dərnəyinin səhnəsində məşq edir.

Söhbət Azərbaycan realist aktyor məktəbinin ən məşhur nümayəndələrindən biri, görkəmli teatr və kino aktyoru, komik, faciə və dramatik rolların mahir ifaçısı Səyavuş Məmmədağa oğlu Aslandan gedir. Görkəmli səhnə ustası 1935-ci il sentyabrın 5-də Bakının Saray kəndində yoxsul bir ailədə dünyaya gəlib. Atası Məmmədağa kişi sürücü, anası Anaxanım isə evdar qadın idi. O zamanlar belə bir qayda var idi ki, məktəbli mütləq hansısa bir dərnəyə yazılmalı idi. Səyavuş da tarı seçmişdi.

Həmin illər ağır zaman idi. Bir yandan SSRİ-nin qanlı repressiya maşını insanları öz dəyirmanında üyüdür, digər tərəfdən də İkinci Dünya müharibəsi qapını kəsdirib durmuşdu. Yoxsulluq o həddə gəlib çatmışdı ki, nə uşaqlar öz həyatlarını yaşaya bilirdi, nə də böyüklər... Səyavuş da müharibə dövrünün uşaqlarından idi. Muharibə dövrünün uşaqları tez "böyüyürlər". Qayğılar, problemlər onları daha düşüncəli edir. Erkən yaşlarında mütləq bir işin qulpundan yapışıb ailəyə kömək etməyi özlərinə vəzifə, borc bilirlər. Səyavuş da ailəyə kömək etmək məqsədilə 7-ci sinfi bitirən kimi Dəmiryol Texnikumuna üz tutur ki, bir sənətə sahib olub ailəsinə arxa, dayaq dursun. Amma o, texnikumda oxusa da, fikri səhnədə qalmışdı. Dram dərnəyində də bəxti gətirmişdi. Müəllimi görkəmli səhnə ustası Ağadadaş Qurbanov onа səhnənin sirlərini bir ata məhəbbəti ilə öyrədir, gələcəkdə tanınmış səhnə ustası olacağına tam inandıra bilmişdi.

O, dram dərnəyində Həsən Turabovla tanış olur və aralarında möhkəm dostluq münasibətləri yaranır. Səyavuş ona verilən fərqli və çətin obrazları özünəməxsus ustalıqla oynayır, ona ölməz səhnə ömrü verirdi. Aktyor 1947-1953-cü illərdə Atamoğlan Rzayevin, Ağadadaş Qurbanovun, Qurban Musayevin, Ağasəlim Manaflının dram dərnəklərində çıxış edir, səhnə təcrübəsi toplayır.

Görkəmli gülüş ustası Lütfəli Abdullayev Səyavuş Aslanın ən çox sevdiyi aktyorlardan olub. Musiqili Komediya Teatrında xorda işləyən Səyavuş Lütfəli Abdullayevin oynadığı bütün rolların sözlərini əzbərdən bilirmiş. "Arşın mal alan" tamaşasının premyerası zamanı Lütfəli Abdullayev xəstələndiyi üçün teatrın rəhbəri Ələsgər Şərifovdan xahiş edir ki, Vəli rolunu əzbər bildiyi üçün Lütfəlini əvəz etməyə icazə versin. Belə də olur. 1954-cü ildə Musiqili Komediya Teatrı səhnəsində xorda işləyən Səyavuş Aslan Vəli obrazında Lütfəli Abdullayevi əvəz edir. Bu əhvalatdan sonra Lütfəli Səyavuşun vaxtaşırı səhnəyə çıxması üçün özünü xəstəliyə vurur, dostunun özünü göstərməsi üçün ona imkan yaratmağa çalışırdı.

1954-cü ildə az müddət musiqili komediya estrada truppasında çalışan aktyor 1958-ci ildə Quba Dövlət Dram Teatrında işləməli olur. 1959-cu ildə yenidən Bakıya qayıdan Səyavuş Aslanı Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının yardımçı heyətinə işə götürürlər. Elə həmin ildə də Ağası Məşədibəyovun "Toy kimindir?" tamaşasında Qoşun rolunu uğurla ifa etdiyinə görə teatrın əsas aktyor heyətinə qəbul edilib.

Hərbi xidmətdə olduğu müddətdə də imkan düşdükcə Səyavuş sevimli peşəsindən ayrılmayıb. Əsgərlikdən sonra isə bir müddət Kukla Teatrında və Quba Dövlət Dram Teatrında çalışmalı olub. Qəribədir ki, Səyavuş Aslan həmin illərdə Musiqili Komediya Teatrına dəvət edilsə də, onu aktyor heyətinə götürməyiblər. O zaman qayda belə idi ki, sınaqdan keçmək üçün aktyor mütləq uğurlu bir rol oynamalı idi. Teatrın rəhbəri Şəmsi Bədəlbəyli "Yol" tamaşasında Ooşun obrazını yaradan Lütfəli Abdullayevə Səyavuşu dublyor olaraq təyin edir. Premyera çox uğurlu olduğu üçün Səyavuş teatrın aktyor heyətinə qəbul olunur.

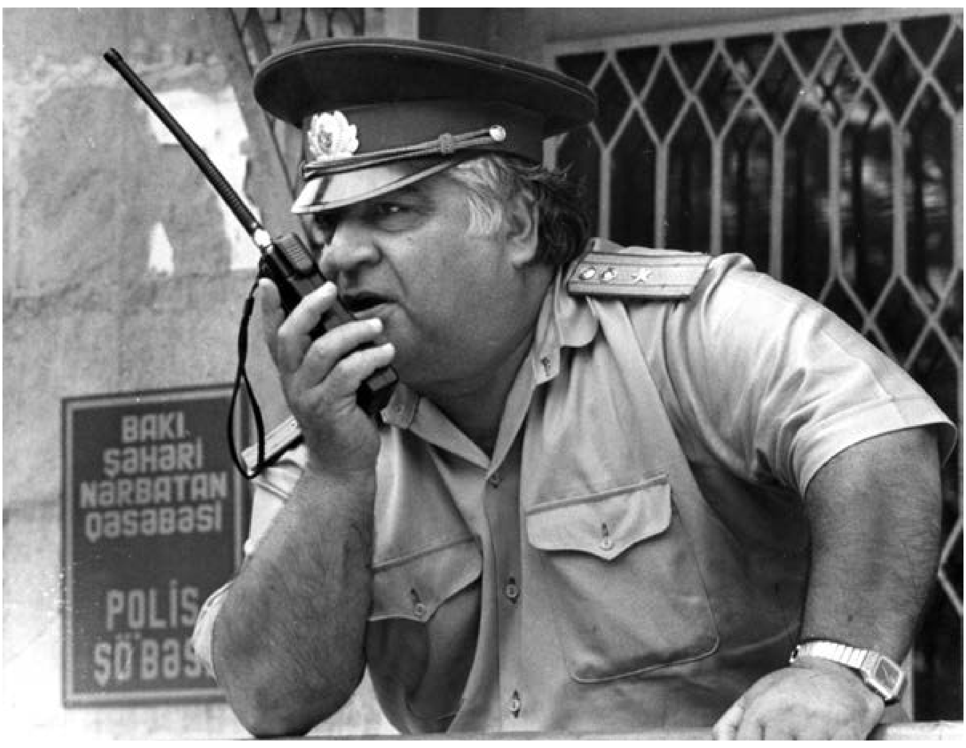

Aktyorun səhnə taleyində Mirzəağa Əliyevin, Cahangir Zeynalovun, Lütfəli Abdullayevin, Nəsibə Zeynalovanın böyük rolu olub. Lütfəli Abdullayevlə münasibətlərinə gəldikdə isə, bu münasibətləri özü belə ifadə edib: "Doğma atamı itirəndə həyatı dərk etmədiyimdən almadığım zərbəni Lütfəli Abdullayev dünyadan köçərkən aldım".

Həyatının böyük bir hissəsini Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının səhnəsində keçirən aktyor yüzlərlə obraza səhnə həyatı verib. Aktyorun teatr və kino sahəsində göstərdiyi fəaliyyət yüksək qiymətləndirilərək 1974-cü ildə Əməkdar artist, 1982-ci ildə isə Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülüb. Aktyor 2002-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərdi təqaüdçüsü olub. 2010-cu ildə isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu ilə təltif edilib. Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinə xidmətləri 1995-ci ildə "Şöhrət", 2013-cü ildə isə "Şərəf" ordenləri ilə mükafatlandırılıb.

Uzun illər Azərbaycan Dövlət Musiqili Komediya Teatrının aparıcı aktyorlarından biri, hətta həmin teatrın bədii rəhbəri də işləmiş məşhur aktyor Səyavuş Aslan uzun sürən xəstəlikdən sonra 27 iyun 2013-cü ildə vəfat edib. İkinci Fəxri xiyabanda dəfn olunan aktyorun məzarı onu sevən insanların ziyarət yeridir.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2025.- 5 iyun (№ 116).- S.15.